



Náša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 5.

V Ljubljani, dné 12. januarja 1906.

Letnik I.

Bratovske skladnice.

Rudniki in plavži imajo za bolniško zavarovanje, za nezgode in starostno preskrbo bratovske skladnice, katerih je v celi državi 253. Nekaj najbolj pekočih ran pri teh ustanovah se hočemo dotakniti v današnjem članku.

Drugi delavci dobe, če po kaki nezgodi postanejo nezmožni za delo, 60 odstotkov svoje plače kot letno preskrbino. Če se pa ponesreči rudar ali delavec v plavžih, dobi največ 200 kron na leto; delavke pa celo samo po 100 kron. To je naravnost vnebovpijoče. Poznamo delavca, ki je, malo nad 20 let star, izgubil na Savi roko. Zdaj naj pa živi z dvesto kronami! Vemo za družega, ki ga tare po prehljenju pridobljena kostna tuberkuloza. Hoditi ne more; roke in noge so mu nerabne, komaj si še z eno roko nosi hrano v usta. In tak revež ima pravico do borih 200 K. Za živeti premalo, za umreti preveč!

Vsled tega je umljivo, da delavstvo zahteva, naj se v tem ozira čim najprej izpremene razmere. To ne sme več tako ostati. V bratovskih skladnicah združeni delavci težko čakajo ljudstvu prijaznega državnega zbora. Pred volitvami bomo svoje delavske zahteve še natančneje objavili. Že danes pa pravimo, da mora biti ena prvih reči prihodnjega državnega zbora skrb, da se zboljšajo neznosne razmere pri bratovskih skladnicah.

Bratovske skladnice so pa tudi silna ovira svobodnemu združevanju. Kdor popusti ali izgubi delo, izgubi tudi vse pravice do bratovske skladnice. Kaj se to pravi, si vsak lahko sam raztolmači.

Ada Negri.

Selitev.

— Stanarine niso še plačali! —
V voz ob cesti, ki ga dež oblija,
so pohištvo zdrto nametali.
Ni selitev! To je agonija!

Mračni dež blati in naskakuje
cunje, voz, lesnino, — vso črvivo;
à v goloti blatni sramožljivo.
Duh je v nji zaprt, ki jadikuje.

Postelj priča je ljubezni tožne,
nanjo misli, na telesca mlada
dveh fantkov, ki zdaj drhtita glada, —
oj, ljubezen kleta kočje vbožne!

V mrzli sapi škriplje. Žena sužna,
kje dobila, lačna, si pravice,
vžigati v poljubu žitja klice?
Ta ljubezen je zločinska, kužna!

Zlasti štrajki so pri rudarjih iz tega vzroka zelo težki in združeni s strašnimi žrtvami.

Le l. 1894 do l. 1903, je bilo 291 štrajkov, ki se jih je udeleževalo 180.000 rudarjev. Vsled njih je bilo odpuščenih 2480 delavcev; prostovoljno jih je pa izstopilo 3000. Ni nam treba praviti, kako se prostovoljno izstopi iz dela. Tisti, ki so se „gospodom“ zamerili, nimajo več miru. Dajo jim slabše delo, mučijo jih in nagajajo jim, da ne morejo obstati. Lahko razumemo, da po ti poti, če jim je le količkaj mogoče, prostovoljno izstopijo.

Ta reč se ne da drugače popraviti, nego da se bratovske skladnice odpravijo, in da se delavci, ki so zdaj pri njih zavarovani, zavarujejo z drugim delavstvom vred v skupnih zavarovalnicah. Tudi to vprašanje se mora kmalu rešiti. Samostojnost delavskega stanu to zahteva. Prva reč je namreč, če hoče delavec pravično prodajati svojo moč, da je prost, vsaj toliko, kakor njegov gospodar, ki jo kupuje. Iz tega stališča smo tudi nasprotni sedanjim podjetniškim bolniškim blagajnam. Navidezne prednosti vseh takih ustanov ne odvagajo škode, ki jo ima delavec zato, ker njima potrebne svobode.

Proč z delavskimi hinavci!

Večni študent Cham hodi iz Ljubljane delat boj in sovražstvo na Jesenice. Ni mu zadosti, da je ločil posestnike, da se bijejo z vso srditostjo liberalni

kapitalisti kakor Schrey in Trevn zoper male posestnike, ki nočejo slepo iti za njimi, zasejati hoče neednino tudi med delavce. Spravil se je nad strokovno društvo. Ni mu všeč, da je strokovno društvo res strokovno in ne politično. Ker liberalci sploh še nikdar niso nič za delavce storili in delavskih društev sploh ne ustanavljajo, seveda Cham ne more priporočati liberalnih društev. Agitira pa za socialno demokratska društva. „Kaj bo vaše strokovno društvo na Savi“, obdelaval je nekega delavca, „saj nima nič premoženja, socialno-demokratska pa imajo na milijone.“ Ubogi Cham, ali misliš, da so delavci res tako neumni, da ne vedo, kaj je s socialdemokratskimi milijoni, in kakšno srce imajo demokratski voditelji za delavca? Vsi pošteni delavci se odvrčajo od socialne demokracije, ker so jo že dosti spoznali po njenih delih, le alkoholisti, sebičnejši in tisti, ki vero sovražijo, se je še oklepajo. Veš, Cham, delavce kar pri miru pusti. Ti lahko govoriš in zabavljaš, ker nič ne delaš, in hodiš na Jesenice k Schreyju in Trevnu zastoj dobro jest! Naše strokovno društvo je v poldrugem letu prihranilo že nad 4000 kron, ki jih ima naložene v hranilnici in je svojim udom dalo podpore nad 2000 kron. Kdor je zoper strokovno društvo, je sovražnik delavstva, vse to si bomo dobro zapomnili.

Med brati in sestrami.

Tobačno delavstvo. Podraženje premoga in tobačno delavstvo. Tudi nas prav zdatno zadene, ker so podražili premog. A najbolj nas pa jezi, ker vodstvo naše tovarne prav ničesar ne stori, da nam preskrbi cenejši premog. Čudno! Na železnicah in tudi v tvornicah naročajo podjetniki za svoje uslužbenke premog, ki ga dobe zato ceneje. Mislimo, da kar store za svoje uslužbenke železniške družbe in celo zasebni podjetniki, bi storila lahko tudi naša tvornica. Večkrat je že zahtevalo naše „Podporno društvo“, da bi naročala tovarna za svoje uslužbenke drva in premog. Pa zgodilo se ni prav nič. Upajmo, da izposluje vsaj zdaj naša tovarna pri generalni direkciji, da naroča za nas premog in drva. Saj to pač nič ne stane, ker delavstvo bo itak plačalo, kar bo naročilo. Vloga na generalno direkcijo pa saj ni tako težka. Morebiti se pa boje gotovi gospodje dela, ki bi ga imeli, ako bi skupno morali za delavstvo naročiti smrdeči premog. Seveda delav

Voz pod dežjem poka. Zad pa stopa
delavec, — postava strta, blede —
nemo — mrak v očeh — nazaj ne gleda —
gre za razvalino bede ropa.

Žraven žena — vzdihla tiho, plaka,
strgana dva sinčka k sebi vije. —
Dež jih dalje goni, strašno lije —;
nihče njih ne ve pa, kam koraka.

Britka v njih bolest žugaje stoka
sredi cunj zmečkanih glasno rjove,
in divja, solze na pričo zove,
v vozu cvili, škriplje, strašno poka.

Te selitve gole zdrti zmetek,
ki sred blata tja v bodočnost roma,
beda, ki se seli tod brez doma,
barikadi — zdi se — je začetek!

stvo mora biti zadovoljno s premogom, medtem ko lahko boljše plačani ljudje postavijo v svoja stanovanja plinove peči, ki manj stanejo, kakor kurjava s premogom.

Tobačni monopol v letu 1904. Dne 31. decembra 1904 je bilo vseh avstrijskih tobačnih delavcev 39 tisoč 987 in sicer v tovarnah 38 tisoč 762 (4.374 moških in 34.172 žensk) in zunaj tovarn 1225.

Paznikov je bilo 220 (med temi dve ženski). Stalno je bilo nastavljenih 37 812, ostali, torej 2175, je bilo le začasno nastavljenih.

Starost delavcev v avstrijskih tobačnih tovarnah. Od 15—16 let: 1 moški, 67 žensk, skupaj 68; od 16—20 let: 62 moških, 4498 žensk, skupaj 4560; od 20—30 let: 963 moških 14.332 žensk, skupaj 15.295; od 30—40 let 1559 moških, 8519 žensk, skupaj 10.078; od 40—50 let: 929 moških, 4294 žensk, skupaj 5223; od 50—60 let: 433 moških, 1613 žensk, skupaj 2046; od 60—70 let: 119 moških, 383 žensk, skupaj 502; čez 70 let: 11 moških, 29 žensk, skupaj 40.

Zasluzek delavcev in delavk v avstrijskih tobačnih tovarnah. V letu 1904 se je delalo 297 in pol dni. Vsak teden je bilo 50 ur dela in vsaki dan 90 minut počitka. Moški so povprečno zaslužili na teden 14 K 87 v., ženske povprečno 11 K 11 v. Začetniki in mladi po 7 K 8 v. na teden. Pri posameznih vrstah dela so zaslužili na teden povprečno: pazniki 19 K 14 v., drugi, ki so na teden plačani 19 K 4. Moški, ki so plačani od dneva, so zaslužili na teden 11 K 98 v. in ženske 8 K 80 v. Moški, ki so plačani od kosa (akordno delo) 17 K 50 v. in ženske 11 K 25 v.

Iz Tržiča. Sami Slovenci smo tržiški delavci, a vendar se tega pri nas ne upošteva povsod. Tako imamo v papirnici na Slapu namestu slovenskega delavskega reda samo „Arbeitsordnung“-o, katere seveda skoro nihče ne razume. Ker je torej le nemški delavski red, še komaj vemo, koliko časa je treba delati. Če zjutraj kdo kaj zamudi, je kaznovan, če pa delamo magari eno uro dalje, pa nobeden nič ne reče. Pa še nekaj! Za praznike gredo ljudje iz okolice domov in nekaj praznik je še tudi sv. Janez Evangelist. Ker pa je osem delavcev prišlo šele dan po sv. Janezu delat, so bili kaznovani vsak za 1 K. Večkrat se celo zgodi, da se delavce, ki zaslužijo po 1 K 90 vin. na dan, kaznuje z 2 K. Ali niso to v nebo vpijoče krivice, ki se nam gode. Ker imajo tovarnarji od naših žuljev vséga dovolj, jim je seveda vseeno, če mi kaj jemo ali nič, samo da napolnimo žepe tovarnarjev do vrha, je pa dobro. Za mašine jim je mnogo več kot pa za nas. Mašine mažejo, da se kaj ne pokvari, za nas jim pa ni dosti mar. Eden pa nekaj išče, a pazi naj, da ne najde. Če se prav vozi brez konj in blizu svojega gospoda, naj ne pozabi, da je delavec. Saj imamo cesarsko pošto, zato naj ne skrbi on za prenašanje pošt. O, pa imamo še marsikaj povedati!

Razne tržiške novice. Ne samo v Ljubljani, tudi pri nas v Tržiču se je začelo gibanje za abstinenco. Zadnji dan leta ali na Silvestrov večer se je precejšnje število mladeničev odpovedalo vsej alkoholni pijači, pristopajo pa tudi možje, kar z veseljem pozdravljamo to misel. Upamo, da se v kratkem času nabere toliko število, da se skliče ustanovni zbor. — Podjetnik v predilnici je pustil nabiti na razglasilno tablo v tovarni, da

njemu ni nič mar za delavce zunaj tovarne, naj delajo, kar hočejo. Dobro. To si zapomnimo! Paznikom priganjačem pa svetujemo, naj bodo bolj uljudni z delavci ter naj postopajo tako, kakor se gre, če ne bomo govorili na višjem mestu.

Delavci in delavke pozor! V nedeljo, dne 14. januarja 1906, priredi strokovno in podporno društvo veliko delavsko predpustno veselico v prostorih g. H. Dobrina v Tržiču. Pri veselici svirajo tamburaši društva sv. Jožefa. Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina za nečlane 50 v., za člane 30 v. na osebo. Ker je čisti dobiček namenjen podporni blagajni društva, so vsi p. n. gg. prijatelji delavstva dobrodošli. Odbor.

Z Jesenic. Občinske volitve in delavci. Delavci smo tudi stopili v boj pri občinskih volitvah. Mi hočemo in moramo dobiti vpliva na občinsko gospodarstvo. Dozdaj je občina samo skrbela, kako bi se okoristili od nas razni štacunarji in krčmarji. V živo čutimo, da so taki ljudje najslabši gospodarji v občinah. V občinski upravi se ne gre za velika uprašanja. Zato tudi ne vidimo v sedanji večini v prvi vrsti liberalcev Narodove sorte, marveč le slabe gospodarje, ki so nas izkoriščali in ki bi nas radi žulili še z naprej. Povedati pa moramo naravnost svojo misel, ki se je drži organizirano delavstvo v tem boju: delavski zastopniki, ki jih želimo v občinski odbor, morajo zastopati pred vsem naše delavske koristi. Zato morajo brezpogojno in neodvisno nastopati. Prva reč je seveda, da se vrže sedanja sebična večina. V tem oziru je vsak naš prijatelj, kdor nam pomaga.

Predavanje. V nedeljo popoldne priredi strokovno društvo na Savi predavanje v svojih prostorih pri „Jelenu“. Želi se obilne udeležbe.

Medvodami. V slovo Jakobu Kolencu. Jakoba Kolenca je najboljši delavski prijatelj „Slovenski Narod“ zelo hvalil. Povzdigoval ga je v deveto, seveda „Narodovo“ nebo. Kolenc je začutil potrebo, da še enkrat pokaže svojo gostilno in svojo izbornost postrežbo v najbolj svitli luči. Dne 4. t. m. je dal dvema sodarjema plesnivo meso in ga zaračunal 80 h, 20 h več, kakor navadno. Liberalni gospodje so pa Kolenca tako lepega delali. A ne posreči se jim, če porabijo vse svoje milo, pardon črnilo zanj. Zamorca ne operejo „Narodovi“ slavospevi. Vse je veselo, da odjadra Kolenc. Le Zlate se joka za njim, za svojim najboljšim prijateljem. Kaj poreče li Guzi, ker mu je vzel najboljšega prijatelja Zlateta Kolenc?

Idrija. Tudi iz našega industrialnega mesta Idrije je potreba, da svet malo izve o naših neznosnih razmerah, ki v prvi vrsti težijo le rudarja delavca. Draginske razmere so pri nas take, da rudar že kmalu obstanka ne bo imel, kajti življenske potrebe se dražijo z vsakim dnem, ne da bi merodajne oblasti, n. pr. občina, ki je v prvi vrsti poklicana tudi za to, da skrbi za mestne oziroma življenske razmere mesta, kaj storile. Če gremo danes navadne tržne dni na trg, kjer prodajajo svinjsko meso in maščobo, se s strahom ozremo, kako velikanska je razlika pri cenah prej in pa sedaj. Da bi se pa rudarju kaj izboljšalo, tega ni slišati. Pojdimo dalje: Če pogledamo občinske razmere, vidimo kakšne velikanske davke morajo plačevati hišniki, ker pri tem pa zopet le rudarji trpijo, da morajo svoja borna stanovanja, ki pa še stanovanjem podobna niso, drago plačevati. V temnih, majhnih in zaduhlih prostorih

stanujejo rudarji. In če pomislimo, da ima vsak rudar obilico nepreskrbljenih otrok, tudi že odrasle sinove, ki že komaj čakajo, da se leto menja z upom, da ga vzame erar v delo, a letos tudi tega ni bilo in sploh nobene delavske izpremembe, kakor povišanje delavcev v višje razrede, zakaj ne? Tega ne vemo. Čas je pa tudi že enkrat, da se rudarju izboljša njegov žalostni položaj.

Javornik. Kako zatirajo delavce na Javorniku. Sveti večer! Lep, spomina vreden večer, katerega se veseli vsak kristjan, bogatin, kakor tudi navaden priprost delavec. Vpeljana je že stara navada, da se na te praznike peko potice, pečenke in druge, železcu prijetne stvari. Povsod pa vendar tega ni; vzrok temu je siromaštvo, veliko usmiljenja vredno siromaštvo. Tu stanuje namreč delavec, čegar družina obstoja iz petih oseb, reci, beri in piši! Pet oseb! Mož, žena, kakor tudi ubogi nedolžni otroci veselili so se teh praznikov, kakor se jih veseli vsak človek, toda njih veliko veselje se je izpremenilo prezgodaj v še večjo žalost. Do svetega večera zmanjkalo jim je skoraj vsega; imeli so še kakih 10 fižolov za v lonec za — sv. dan. Ker pa otroci le niso odjenjali in ne, skuhati je morala mati še zadnjo pest fižola, tako da za sv. dan in za praznik sv. Štefana niso imeli pod milim nebom kaj za skuhat. Tiščali so se vsak v svojem kotu, kakor grlice, da jih je bilo milo gledati. Ako bi ne bilo nekaj usmiljenih ljudi, da bi jim bili kaj podarili, morali bi na sveti dan vsi lakote konec vzeti. Dotični delavec je v jeseniškem **tovarniškem** konsumnem društvu nekaj dolžan, in ker ni mogel vsega na enkrat plačati, ustavilo se mu je nadaljno kupovanje na bukvice. Zeleti bi bilo, da bi merodajni krogi proti temu nečloveškemu postopanju nekaj ukrenili, da bi ne bilo med delavci toliko bede.

Trbovlje. Tukaj pri nas je zdaj prava mešanica. Gospod Ivan Mlakar se zdaj pokori, ker je ob času svojega službovanja pri tukajšnji rudarski organizaciji židovske unionske podružnice toliko zakrivil, da je mogel za nekoliko časa v Celje oditi na počitnice. Ko je pa zopet nazaj prišel, ne potrebuje več črnih očal, ampak lotila se ga je jetika, od katere upamo, da ne bo kmalu okreval. Išče sicer zdravila pri tukajšnjem ravnateljstvu, pa dozda se mu ni še pravi recept posrečil, da bi zopet okreval. Našel je sicer na cesti neki recept, na katerem obljubuje g. ravnatelju, da se hoče ločiti od judovske socialne demokracije, in bogsigave kaj vse, samo ako mu g. ravnatelj kako službo podeli. Ali ste ga videli tička? Bivši kandidat deželnih poslancev se je toliko udal in ponižal, da bi mu še tisti ajmohtarji (podporno društvo) dobro došli, ki je pred par mesci toliko čez nje obrekoval, zdaj pa ga rdečkarji ne marajo, podporno društvo pa tudi ne.

Ako bi Mlakarja tako radi ne imeli, bi gotovo toliko o njem ne pisarili, zatorej nekoliko potrpljenja, g. urednik. Omeniti tudi moramo, kar smo že omenili takrat, ko je ta Mlakar iz počitnic nazaj prišel, in sicer misli, da bo dobil zopet svoje mesto. Pa zmotil se je, predolgo se je mudil v Celju, kajti na njegovem mestu je bil že g. Linhart. To vam jo bil pravi dirndaj. G. Linhart in g. Mlakar, oba sta hotela na enem stolcu sedeti. Mlakar je trdil, da bo zopet na tronu ostal, ali Linhart je bil bolj prebrisan, in spodlezel je Mlakarja, češ,

ti nisi sposoben za tajnika socialno demokratske organizacije, ker si pri prejšnjem poslovanju kot delavski voditelj precej premalo denarja pustil v blagajni. Slednjič se je ta velika rabuka poravnala, da je Mlakar moral odstopiti od trona in g. Linhart je postal začasni Mlakarjev naslednik.

Ob času Mlakarjevega vladanja je bilo prav lušno v Trbovljah. Ako si komu le sloki prst pokazal, se je hitro Mlakarju naznanilo in on je takoj na sodnijo tožbo vložil, da je ubogi g. dr. Kolšek kaj zaslužil, samo da se je ubogemu delavcu kazni in plačilo pripoznalo. On je bil pravi za delavca. Namesto da bi posredoval, je delavce v škodo pripravljaj. Take in enake tožbe so bile skoraj vsaki dan. Ta Mlakar se pa sedaj nekako tolaži, da bi tukaj pri premogokopu kako boljšo službo dobil. Žalibog, ako ravnateljstvo res ne more dobiti boljšega uslužbenca, kakor je Mlakar. Ker sta si tako na roke bila, je slutiti, da bi bil ta človek lahko delavstvo kdaj na led speljaj. In tak človek ni vreden usmiljenja. Tudi „Podpornemu društvu“ je mnogo škodoval in si prizadeval to društvo uničiti. Ali poprej si ti Mlakar s stola padel, kakor pa naše društvo uničil, zato se pa pokori za svoje grehe.

Vemo sicer veliko od njega in napisali bi lahko cele knjige, kar je on ljudstvu v Trbovljah škodoval. Niti kramarji niso imeli neko plačilno nedeljo miru pred njim. Spominja se ga pa tudi marsikateri upnik v naši dolini. Tudi gg. župniki ga zdaj ne marajo več za organizista, judje tudi ne pri svojih podružnicah, ker niso nič denarja dobili in jim je blagajno posušil. Zdaj se pa obrača na tukajšnje ravnateljstvo, da bi dobil službo, pa upamo, da tega ne doseže, ako ni kaka politična stvar vmes.

Torej pozor delavci? Tako dolgo je bil Mlakar pri socialno demokratski stranki, dokler je bilo kaj denarja v blagajni. Ker pa judje zahtevajo denar, noče on več biti socialni demokrat, toraj žid le denar zahteva, in ako denarja nič ni, se tudi prijateljstvo izgubi. Toraj ne misli si ti delavec, da je ta stvar taka, kakor se ti obeta. Ali si čital časopise o ruskih dogodkih, koliko delavske krvi se je tam prelilo, in vse zavoljo judov. Delavci so pa izprevideli, in so tudi plačili po judih, na kar je nastalo strašno klanje. Torej proč z judovskimi podružnicami in unioni, ker se nosijo krvavi groši in nimaš nikdar nobene pomoči.

Občni zbor „Pazniškega in delavskega podpornega društva“ bo v nedeljo, 21. t. m. ob polu 4 uri popoldne v prostorih g. Forteta z dnevnim redom: 1. poročilo predsednika, 2. poročilo tajnika, 3. poročilo blagajnika, 4. poročilo kapelnika, 5. poročilo pregledovalcev, 6. imenovanje častnih članov, 7. volitev odbora, 8. preuredba pravil, 9. slučajnosti. Ker je društvo v svojem petčetrletnem obstanku mnogo ukrenilo, želeli je, da se društveniki polnoštevilno udeležijo.

Borovlje na Koroškem. Sprejmite tudi nekaj vrst iz našega Korotana zlasti tukaj iz naše vasi, v kateri se bori več sto delavcev za svoj kruh v žičarskem in puškarskem obrtu. Zlasti našim žičarjem se zelo slabo godi. Več mladih delavcev je že zapustilo delo in so se šli učiti rokodelstva. Dninarji imajo dnevne plače 70 kr. do en goldinar, rokodelci imajo pa 2 do 3 krone na dan. Mladostni delavci zaslužijo od 1 krone do 1 krone 20 vinarjev na dan. Ženske pa zaslužijo v akordu od 20 do 40 kron na mesec. Delavni čas je od 6 ure zju-

traj do 6. ure zvečer. torej 12 ur in enourni opoldanski odmor. Velikokrat se mora delati ob nedeljah in celo na dan sv. treh Kraljev se je delalo v neki fužini. Potrebno je, da se naše delavstvo združi, da tako zasije i nam solnce boljše bodočnosti.

Tolmač tujk.

Agonija. Kadar kdo umira, pravijo, da je v agoniji.

Barikada je poulična utrdba, ki jo navadno zgrade uporniki, da se branijo proti vojaštvu. Da zgrade barikade, porabijo vse, kar jim pride pod roko. Dobro je kamenje, tlak, vozovi, pohoštvo. V novejšem času preprežejo barikade tudi z žicami.

Sem z našimi pravicami!

Delavcem počitek! „Med delavnimi urami je dati pomožnim delavcem primer-nih počitkov, ki morajo vsi skupaj znašati ne manj kakor poldrugo uro, od katerih naj odpade ena ura na poldne. Ako znaša delavni čas dopoldne ali popoldne manj kot pet ur, odpade lahko počitek za tisti čas.“ Na to določbo obrtnega reda opozarjamo delavce! Počitka med delom mora biti torej vsak dan poldrugo uro. Kjer se dela od 6. do 12. zjutraj ali pa popoldne od 1 do 7 mora biti vmes pol ure odmora. Tovarnarji se marsikje ne drže tega paragrafa. Čuli smo, da v tem oziru greše v Škofjiloki, Trzinu in tudi drugod. Bo treba napraviti red, da se bodo postave dobro spolnovale. Izjemo delajo le take obrti, kjer bi delo trpelo škodo, toda v predilnicah delo nič ne trpi in je bil prej počitek, ko se je delalo eno uro več, zdaj ga pa ni, ko se dela 11 ur. „Vsi delodajalci, ki ne dajo svojim delavcem poprej omenjenega počitka, se lahko kaznujejo po § 133 obrtnega reda črka a) in d) z globo 20—800 K.“

Delavsko varstvo. Trgovinsko ministrstvo je izdalo 23. novembra 1905 nove boljše določbe za varstvo delavcev pri strojih in sploh po tovarnah. Kaki prostori morajo biti, da so dovolj veliki, kake varnostne naprave pri strojih vsake vrste. Tudi za čistost prostorov mora biti poskrbljeno. V vsaki tovarni mora biti delavcem na razpolago čedna voda za piti in umivati. Kjer izdelujejo take stvari, ki so škodljive zdravju, mora biti tudi kopalnice.

Za ženske so izdali v Belgiji postavbo, ki določa, da se naj skrbi, da dobe ženske večkrat priložnost, med delom si nekoliko odpočiti. Zato mora imeti vsaka ženska prostorček, na katerem si lahko malo odpočije. Kdor prestopi to postavbo, se kaznuje z 1—20 K; če bi se pa prestopki ponavljali v enem letu z dvakrat toliko kaznijo. Uvedla se je postavba septembra meseca. Ženske so sprejele postavbo z velikim veseljem in se je po potrebi rade poslužujejo.

Z lastnimi močmi.

Strokovno društvo stavcev in tiskarjev na Nižjeavstrijskem je imelo l. 1904 4905 članov in sicer 3657 stavcev, 949 tiskarjev in 299 črkolivarjev. Koncem leta 1904 je imelo društvo 621 tisoč kron premoženja in med letom 428 tisoč kron dohodkov in 411 tisoč

kron stroškov, torej 17 tisoč kron preostanka.

Bolniških blagajn je bilo l. 1903 v Avstriji 573, ki so imele vse skupaj 792 tisoč 258 članov. Vidi se, da še polovica delavcev ni zavarovanih niti za bolezen, kaj pa šele za starost, kar bi vendar moral biti vsak.

Samopomoč. Na Nemškem je bilo 21. marca 1905 25 tisoč 398 zadrug in gospodarskih društev. V zvezi konsumnih društev je bilo 252 konsumov, ki so vsi skupaj imeli 256 tisoč udov. Vsi konsumi so imeli 10 milijonov mark premoženja in dva in pol milijona rezervnega zaklada.

Strokovna društva v Severni Ameriki v boju zoper alkohol. Nekatera strokovna društva v Severni Ameriki svojim članom kar naravnost prepovedujejo žganje piti, kakor društva brusarjev, delavcev v topilnicah za železo in druga. Pri veliki večini strokovnih društev pa član, ki so ga dobili pijanega, izgubi vse pravice in prav posebno pravico do podpore. Taka pravila imajo strokovna društva tesarjev, kovačev, slikarjev, tapetnikov, sedlarjev in delavcev v tobačnih tovarnah. V Švici, Belgiji in ponekod tudi po Avstriji jih že skušajo posnemati.

Krvoses kapitalizem.

Organizacija tovarnarjev. Zveza saških podjetnikov ima pod svojo oblastjo 2060 tovarn z 250.000 delavci. Glavna organizacija tovarnarjev na Nemškem pa šteje sedaj 3445 tovarn, v katerih dela 631.000 delavcev, katerim se plača na leto 600 milijonov kron, na glavo pride okrog 990 kron. Pomislite kako se podjetniki organizirajo in mi bi se ne, ko je organizacija nujna potreba našega časa. Tovarnarji so ustanovili celo nek fond, ki bi jih podpiral ob času kake delavske stavke in jim omogočil se upirati delavcem, ki ne zahtevajo družega kot svojih pravic.

Okno v svet.

Obrtno nadzorstvo v južni Nemčiji vedno napreduje. Število obrtnih nadzornikov se zvišuje, a nekaj novega upelje letos Badenska in sicer nastavi nalašč tovarniškega zdravnika. Boljšega si menda ni mogla zamisliti, kajti navadno se zdravniki malo brigajo za ubogega delavca, dasi mora plačevati trdo službene krajcarje v bolniško blagajno. Če se delavec ponesreči ali zboli, mora mnogokrat dolgo čakati na milost zdravnikovo, potem se pa še samo malo pogleda po vrhu, saj je delavec. Tudi na slovenski zemlji se dobi mnogo takih slučajev, ki pa vsi upijejo po organizaciji, po kateri bi se dalo doseči mnogo.

Delavci pri državni železnici. Železniško ministerstvo je 23. okt. 1905 izdalo sledeči ukaz: Z začetkom leta 1906 se skrajša v vseh delavnicah in popravilnih prostorih dnevni delavni čas od 10 ur na 9 in pol. Kjer se začne delati zdaj zjutraj ob 7 in je opoldne le eno uro počitka. naj torej ta počitek podaljšajo na poldrugo uro. Kjer se pa dosedaj začne delavni čas pred 7. uro zjutraj in se torej dela dopoldne več kakor 5 ur, naj se dopoldansko delo skrajša na 5 ur in naj se začne delati ob 7ih. — Dozdaj so imeli železniški delavci le na Dunaju 9 1/2 ur dolg delavni čas

in zdaj je ministerstvo ustreglo dolgotrajnim prošnjam ostalih krajev in povsod določilo enaki delavni čas. Sicer tudi to ni poseben napredek, ker ravno zadnje čase smo brali, da sta bavarska in wirttenberška vlada znižali svojim železniškim delavcem delavni čas od 9 1/2 na 9 ur na dan. Kakor je torej videti, smo na Avstrijskem vedno malo, saj pol ure za drugimi. Opozorjamo pa železniške delavce, da je ministerstvo odredilo, da se one pol ure šteje kakor cela ura pri delavcih, ki delajo na sihte.

Železnica. Železniško ministrstvo je zagotovilo, da se bodo izpremenile razmere pri avanziranju nižjih in višjih uradnikov. Dozdaj je bilo avanziranje vrejeno tako, da je imela vsaka vrsta uradnikov svoj avanzma. Vzemimo n. pr. vratarja na večjih postajah (in pri drugih je bilo ravno tako). Vratarji so bili v treh plačilnih razredih (kategorijah) V. IV. in III. V vsakem plačilnem razredu sta bili dve plačilni stopnji: V.: 700 in 800 K, IV.: 900 in 1000 in 1200 K. Vsak vratar, ki je stopil v službo, je imel v začetku 700 K in čez nekaj let 800 K. Toda zdaj je moral čakati, da se je izpraznilo mesto v IV. plačilni vrsti in sicer včasih več ko 10 let, predno je prišel na plačo 900 K. Zdaj nameravajo to odpraviti in po preteku gotovega števila let bo vsak gotovo napredoval v službi. Prej se je lahko naredilo, da je kdo čakal 15—20 let, da je prišel na 900 K, zdaj pa bo vsak poduradnik v 25.—30. letih lahko dosegel najvišjo plačo v svoji vrsti, torej vratar 1200 K. Zadnja opomba se pa glasi, da bo kak posebno poraben in priden uradnik tudi pred gotovim določenim številom let lahko prišel v višji plačilni razred.

Tovarnarje in osemurni delavnik. Firma Karl Zeiss v Jeni, ki ima 1100 delavcev ima kot voditelja tovarne nastavljenega profesorja Abbé, moža, ki res skrbi za delavce. Vpeljal je 8 urni delavnik, kar se je obneslo izvrstno. Od 1. aprila 1900. do 1. aprila 1901. so delavci izdelali z istimi stroški več blaga kakor

prejšno leto, ko so imeli 9urni delavnik. Tovarna je to objavila v časopisih z natančnimi podatki, ki naj bi prepričali tudi druge tovarnarje, da 8urni delavnik ni kako strašilo, kakor se to večkrat misli.

Plača saških državnih delavcev med orožnimi vajami. Saško ministrstvo je sklenilo sledeče: Oženjeni delavci, ki so vsaj eno leto nepretrgoma služijo pri kakšnem državnem podjetju dobe, če ne trajajo njih orožne vaje več kot 14 dni dve tretini svojega zaslužka. Če pa trajajo vaje nad 14 dni, potem dobe dve tretini zaslužka samo za prvih 14 dni. V obeh slučajih pa dobe njihove družine

podpore iz podpornih zadrug, ki so ustanovljene nalašč za družine vojakov. Gotovo je to velika dobrota za družino delavca, ki je navezana samo na delo očeta delavca. Pri nas dobi pa delavec pri orožnih vajah večkrat bolezen in naredi dolg. Država plačaj delavcu odškodnino za zamudo pri orožnih vajah!

Švedsko. Vlada bo v kratkem predložila poslanski zbornici načrt zakona za zavarovanje delavcev v onemoglost in starosti. Zakon bo gotovo sprejet, ker je že 17 milijonov kron na razpolago. Vlada je namreč že več let zbirala denar v ta namen. Pri nas pa čakamo.

ooo

85 5-2

Al' že veste?

Kdor hoče res postrežen biti z

**dobrim, naravnim belim
in črnim vinom,**

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano
trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko

v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!

Ne prezrite!

8 52-4

Slovenec

Konrad Skaza

v St. Ulrich, Gröden, Tirol

se priporoča za izdelovanje vseh

podobarskih del

kakor sploh

cerkvenih izdelkov.

„Naša moč“

izhaja vsak petek.

Cena na leto 3 krone.

Cene inseratom so:

za male 6stopne oglase: 6 vrstic 70 v.,
12 vrstic 130 v., 18 vrstic 180 v., 24
vrstic 220 v. 3stopne oglase računamo:
1 krat 9 v. petit vrsta, 2 krat 7 v. petit
vrsta, 3 krat 5 v. petit vrsta.

Uredništvo in upravništvo

„Naše moči“

Kopitarjeve ulice šte. 2.

Delavci in delavke!

Z novim letom se naj vas po več skupaj
naroči na dnevnik

„Slovenca“

Širi naj se tako politična izobrazba med nami.

Agitirajte krepko

v tem smislu!

4 4-4